

ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТА ТЕХНІЧНОГО ВНЗ

*Попадинець О.В., доцент кафедри економічної теорії і права
Харківського національного*

автомобільно-дорожнього університету, м. Харків,

Блага В.В., доцент кафедри економіки підприємства

Харківського національного

автомобільно-дорожнього університету, м. Харків,

*Яцина В.В., старший викладач кафедри загальної економічної теорії
НТУ «ХПІ», м. Харків,*

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в країні вимагає розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. Перехід до якісно нової економічної системи, суспільства знань, потребує не тільки розуміння, але і прискореного розвитку економічного мислення людей. В умовах відсутності у старшого покоління ринкового мислення надзвичайну актуальність набуває економічна освіта молоді. Метою економічної освіти є формування економічного мислення, а її результатом стає економічно ефективна практична діяльність. Теоретичні економічні знання потрібні і тому здобуваються для практичної економічної діяльності. Тому важливим питанням теорії та практики є формування і розвиток економічного мислення студента технічного ВНЗ. Економіка, на відміну від техніки, медицини, біології, математики, фізики тощо, має невидимий механізм дії. Проте життя видає на поверхню наслідки дії економічних механізмів: гроші, товар, ціни, безробіття, інфляцію та ін. У процесі викладання економіки в межах ВНЗ важливим є питання зміни економічної поведінки людини в напрямку розвитку в неї підприємницьких, ділових якостей, ощадливості, дбайливості, працьовитості та інших ціннісних орієнтацій, які ґрунтуються на економічному способі мислення. Слід також звернути увагу на особливості роботи і з іноземними студентами у ході викладання економічних дисциплін та формування економічного мислення. Володіння російською мовою (початкового і середнього рівня) є обов'язковою умовою навчання іноземного студента у будь-якому ВНЗ. Однак процес навчання студентів-іноземців в деяких випадках ускладнюється тим, що вони не володіють і не намагаються оволодіти російською мовою. Легко адаптувавшись в побуті, знайшовши спільну мову зі своїми співвітчизниками, студенти-іноземці перестають прикладати зусилля у вивченні російської мови. Однак ця помилка вже на початку навчання студентів-іноземців призводить до негативних наслідків в оволодіння загальними та професійними знаннями, до гальмування формування економічної свідомості та економічного мислення.

Англійські спеціалісти з вікової психології вважають, що економічні уявлення дітей складаються у загальному вигляді вже до 11 років. У 13-14 років діти мають уявлення про підприємницьку діяльність, але бачать лише

«надводну частину айсбергу», бо тільки половина з них розуміє, що необхідною умовою відкриття свого діла є не тільки первинний капітал, а й наявність серйозної підприємницької ідеї. Так званий дитячий бізнес не може сформувавши потрібний рівень економічного мислення й економічної поведінки майбутніх членів ринкової економіки. Економічне мислення формується поступово і не тільки шляхом отримання спеціальних знань.

Тривалий час потреба в формуванні економічного мислення була відсутня, оскільки за умов командно-адміністративної економіки не треба було вирішувати певні господарські питання самостійно, а людина не почувалась безпосереднім учасником економічних відносин. За ринкових відносин людина усвідомлює не тільки цінність свободи вибору, а й відповідальність, що з цим вибором пов'язана. Приймаючи рішення займатися бізнесом чи працювати за наймом, людина тим самим обирає свою долю. Економічні знання потрібні всім – і тим, хто має власну справу, і тим, хто наймається на роботу, і тим, хто продає, і тим, хто купує. Вони часто бувають необхідними навіть у родинних стосунках і взаєминах між людьми. Фундаментальні економічні знання потрібні державним службовцям і політичним діячам.

Завдання викладача економічної теорії – створення якісного підприємницького середовища для ринкового механізму. Як свідчить досвід, асами підприємництва та стратегічного менеджменту можуть стати тільки 2—5% людей; великими підприємцями – 8-10%, дрібними – майже 20, але 70% людей мають набути такого обсягу знань, щоб стати економічного культурними [1, с.73].

Для формування сучасної економічної свідомості необхідні:

1. реальні економічні перетворення в напрямку формування цивілізованої ринкової економіки: створення конкурентного середовища, становлення малого та середнього бізнесу, перетворення в агросекторі, розвиток ринкової інфраструктури та одночасне зміцнення соціальної сфери сприяють формуванню адекватного економічного мислення;

2. розвиток економічної теорії, яка опосередковано, через проведену економічну політику, різні форми освіти впливає на суб'єкти економічної діяльності;

3. економічна освіта населення через різноманітну мережу освітніх установ.

Тому економічне мислення – не лише сукупність затеоретизованих економічних знань, а й здатність їх засвоювати, використовувати в практичному житті, це – формування моделі економічної поведінки.

Серйозною помилкою вітчизняної економічної освіти була і є орієнтація на освіту і навчання знанням, а не мисленню та поведінці в реальному житті. Сьогодні економічні знання студентів майже повністю пов'язані з тим, що вони бачать навколо. І така «економічна освіта» є дуже однобічною. Побачене викликає певний інтерес і спонукає дізнаватися про явища, далеко не позитивні. А те, що не лежить на поверхні або асоціюється з якимись консервативними поняттями, що довго залишається незрозумілим.

О.Меншикова та Т.Попова розробили п'ять основних блоків методики економічного навчання школярів з елементами професійної підготовки:

1. Введення до загальноосвітньої школи системи навчання у таких формах: факультативи з економіки із залученням вчених-економістів, формування економічних класів за зразком математичних, фізичних тощо, організація на базі шкіл на комерційно-спонсорських засадах груп з поглиблених вивченням економіки та обов'язковими практичними заняттями (банківська справа, аудит тощо);
2. Створення неформальних юнацьких організацій – економічних клубів, гуртків;
3. Збільшення випуску популярної економічної літератури для школярів (комікси, економічні словники, збірки економічних задач та ін.);
4. Випуск теле- і радіопрограм економічного напрямку інформаційно-пізнавального та навчального характеру;
5. Впровадження ефективної системи оволодіння комп'ютерною грамотністю з використанням спеціальних програм, у тому числі і економічного змісту [2, с.96].

Зрозуміло, що запропоновані заходи щодо впровадження економічної освіти та формування економічного мислення у учнів можуть бути використані і далі, на етапі отримання ними вищої освіти.

Основними задачами економічної освіти є:

- розвиток економічно важливих якостей особистості, які підвищують адаптацію молоді в професійній сфері;
- формування економічних знань і умінь, які необхідні для конкурентоспроможності випускників ВНЗ;
- перетворення знань в економічне мислення;
- забезпечення якості економічної підготовки;
- формування економічної культури студентів.

Механізм економічної системи освіти включає три етапи:

- засвоєння економічних знань;
- перетворення економічних знань у переконання та установки;
- набуття вмінь реалізувати знання в економічній діяльності.

Ефективність економічного виховання залежить від раціонального здійснення кожного етапу окремо.

Засвоєння економічних знань визначається рівнем теоретичної розробки економічної теорії, правильним підбором знань для засвоєння, рівнем теоретичної та методичної підготовки викладачів, інтересом учнів до економічної теорії, поєднанням різних ефективних форм навчального процесу.

Перетворення економічних знань у переконання – найскладніший. Базові знання – це ті інструменти економічного мислення, якими ми користуємось при аналізі і вирішенні економічних проблем, закономірностей, а також способи розрахунків та розкриття різних економічних питань.

Для того, щоб викликати необхідний інтерес для формування повної всебічної системи економічних знань і уявлень, інколи потрібно використовувати нестандартні методи навчання. Універсальної методики викладання економічних дисциплін не було, нема і ніколи не буде. Але головне для викладача таке: досконало знати свій предмет, збудити інтерес до нього та створити умови для творчої діяльності тих, хто отримує освіту.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: навч. Посібник. – КНЕУ, 1998.– 280с.
2. Меньшикова О. нужны ли детям экономические сказки / Меньшикова о., Попова Т. // Проблемы теории и практики управления. – 1992.– ;4. С. 74-81.
3. Основы педагогического мастерства / Под ред. Д-ра филол. Наук. И.А. Зязюна. – М.:Просвещение, 2009. – 446с.